

УДК 336.77:334.722-022.51/.52:355.01(477)
DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.213.298-304>

Жосан Г.В.

кандидат економічних наук
Херсонський державний аграрно-економічний університет
Zhosan Hanna
PhD in Economic Sc.
Kherson State Agrarian and Economic University
<https://orcid.org/0000-0002-3577-6701>

Стрижак А.П.

кандидат економічних наук
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Stryzhak Artur
PhD in Economic Sc.
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
<https://orcid.org/0009-0006-0633-0651>

ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено надзвичайно важливій ролі механізмів фінансової підтримки малого та середнього бізнесу в умовах воєнної економіки та цифрової трансформації фінансового сектору. Сьогодні система фінансового забезпечення малого та середнього підприємництва є одним із визначальних чинників забезпечення економічної стійкості держави, підтримки підприємницької активності та адаптації господарюючих суб'єктів до сучасних умов функціонування економіки.

У статті на основі аналізу наукових джерел, офіційної статистики та сучасної практики державного кредитування визначено основні тенденції розвитку системи фінансової підтримки малого та середнього бізнесу, зокрема в частині реалізації програми «Доступні кредити 5-7-9%». Також виокремлено основні особливості трансформації механізмів фінансової підтримки підприємництва в умовах економічної нестабільності, релокації бізнесу та посилення ролі держави у стимулюванні підприємницької діяльності.

Представлено структурно-функціональну модель трансформації механізмів фінансової підтримки МСБ та розкрито особливості інтеграції банківських і державних інструментів підтримки у формуванні сучасної фінансової екосистеми підприємництва.

У статті обґрунтовано практичні рекомендації щодо вдосконалення системи фінансової підтримки малого та середнього бізнесу в Україні, зокрема в частинах розвитку цифрової фінансової інфраструктури, розширення доступу підприємств до кредитних ресурсів, підтримки релокованого бізнесу та формування адаптивної фінансової екосистеми в умовах післявоєнного відновлення економіки. Матеріали дослідження можуть бути корисними для науковців, представників банківського сектору, органів державної влади та підприємців, які займаються питаннями розвитку малого та середнього бізнесу, фінансової політики та цифровізації економіки.

Ключові слова: малий та середній бізнес, державні кредитні програми, банки, цифровізація, структурне фінансування, релокований бізнес, фінансова підтримка, екосистема підприємництва, інновації, воєнна економіка.

TRANSFORMATION OF FINANCIAL SUPPORT MECHANISMS FOR SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN UKRAINE

The article is devoted to the extremely important role of financial support mechanisms for small and medium-sized businesses under conditions of wartime economy and digital transformation of the financial sector. Today, the system of financial support for small and medium-sized enterprises is a key factor in ensuring the state's economic stability, supporting entrepreneurial activity, and helping businesses adapt to modern economic conditions.

Based on analyses of scientific sources, official statistics, and contemporary state lending practices, the article identifies the main trends in the development of the financial support system for small and medium-sized businesses, particularly in the implementation of the «Affordable Loans 5-7-9%» program. The study also highlights the main features of the transformation of financial support mechanisms for entrepreneurship under conditions of economic

ISSN друкованої версії: 2224-6282
ISSN електронної версії: 2224-6290
© Жосан Г.В., Стрижак А.П., 2026

instability, business relocation, and the strengthening of the state's role in stimulating entrepreneurial activity.

A structural and functional model of the transformation of financial support mechanisms for SMEs is presented, and the peculiarities of integrating banking and state support instruments in the formation of a modern financial ecosystem for entrepreneurship are revealed.

The article substantiates practical recommendations for improving the system of financial support for small and medium-sized businesses in Ukraine, particularly by developing digital financial infrastructure, expanding enterprises' access to credit resources, supporting relocated businesses, and forming an adaptive financial ecosystem in the context of post-war economic recovery. The research materials may be useful to scholars, representatives of the banking sector, public authorities, and entrepreneurs working on the development of small and medium-sized businesses, financial policy, and the digitalization of the economy.

Keywords: *small and medium-sized businesses, state credit programs, banks, digitalization, structured financing, relocated business, financial support, entrepreneurship ecosystem, innovations, wartime economy.*

JEL classification: *G21, G28, L26, M21, O16, O38.*

Постановка проблеми. Малий та середній бізнес сьогодні відіграє досить важливу роль у розвитку національної економіки України. Адже саме діяльність малого та середнього підприємництва забезпечує формування конкурентного середовища, підтримує зайнятість населення, сприяє розвитку підприємницької ініціативи та створює умови для збільшення валового внутрішнього продукту держави. Сучасні умови функціонування економіки вимагають від суб'єктів малого та середнього бізнесу вміння швидко адаптуватися до змін ринкового середовища, використовувати ефективні фінансові механізми та забезпечувати стабільність власної господарської діяльності.

Сьогодні діяльність малого та середнього бізнесу здійснюється в умовах значного впливу дестабілізаційних факторів, які пов'язані із воєнними діями: руйнування виробничої та логістичної інфраструктури, зростання інфляційного тиску, нестача оборотного капіталу та високий рівень фінансових ризиків. Особливо складною ситуація стала після початку повномасштабної війни. Значна кількість підприємств була змушена скоротити обсяги виробництва, припинити свою діяльність або здійснити релокацію до більш безпечних регіонів України. Відтоді саме фінансова підтримка стала одним із головних чинників забезпечення економічної стійкості підприємств та можливості подальшого здійснення їх господарської діяльності.

Сучасні механізми підтримки підприємництва, які сьогодні мають важливе значення, — це насамперед: державні кредитні програми, механізми державних гарантій, компенсації процентних ставок та інші фінансові інструменти. Такі інструменти спрямовані на підтримку малого та середнього бізнесу. Водночас активного розвитку набувають процеси значного спрощення доступу підприємств до фінансових ресурсів, а саме: цифровізації банківського сектору, впровадження fintech-рішень, цифрового скорингу та дистанційних фінансових сервісів.

Разом з тим, сьогодні вимагає подальшого вдосконалення механізмів фінансового забезпечення малого та середнього бізнесу, особливо в умовах воєнної економіки та високої економічної нестабільності. Адже важливого значення набувають питання поєднання державної підтримки, сучасних фінансових інструментів та цифровізації фінансових послуг, які здатні забезпечити ефективне функціонування

підприємництва та створити умови для його подальшого розвитку. Саме тому актуальність дослідження даної проблематики зумовлена необхідністю формування ефективної системи підтримки малого та середнього бізнесу в сучасних умовах господарювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання фінансової підтримки малого та середнього бізнесу сьогодні займають важливе місце серед сучасних наукових досліджень, адже саме забезпечення підприємств необхідними фінансовими ресурсами створює умови для їх стабільного функціонування, розвитку та підвищення конкурентоспроможності в сучасній економіці. Значна кількість науковців у своїх працях досліджують як теоретичні основи кредитування малого та середнього бізнесу, так і практичні аспекти державної підтримки підприємництва, розвитку банківського кредитування та впровадження сучасних фінансових механізмів у діяльність господарюючих суб'єктів.

Так, Бек Т., Деміргюч-Кунт А. та Максимович В. [7] у своїх дослідженнях зазначають, що саме доступ до фінансових ресурсів є одним із головних чинників розвитку малого та середнього бізнесу та забезпечення його економічної стійкості. Подібної думки дотримується Бергер А. Н. та Уделл Г. Ф. [8], які акцентують увагу на важливості банківського кредитування та ефективної організації фінансових відносин між банківськими установами і підприємствами малого бізнесу. На думку авторів, саме ефективне кредитування створює можливості для розширення господарської діяльності підприємств та підвищення результативності їх функціонування.

Серед українських науковців значну увагу питанням кредитування малого та середнього бізнесу приділяє Ларіонова К. Л. та Танасієнко В. П. [10], які досліджують особливості банківського кредитування підприємств в умовах кризових економічних процесів та фінансової нестабільності. Партин Г. О. та Омелян Х. А. [11] у своїх працях аналізують сучасні тенденції розвитку кредитування малого та середнього бізнесу в Україні та наголошують на необхідності вдосконалення механізмів фінансової підтримки підприємства в сучасних умовах господарювання.

Окрему увагу сучасні науковці приділяють питанням державної підтримки підприємництва в умовах воєнної економіки. Зокрема, Чернишова Л. та Грекова М. [12] досліджують особливості кредитування малого та

середнього бізнесу в період воєнного стану та визначають основні проблеми фінансового забезпечення підприємств у сучасних умовах. У свою чергу Крилова О. В., Штефан Н. М., Кравченко Н. О. та Московець К. Є. [13] аналізують ефективність державних програм підтримки українського бізнесу в умовах економічної нестабільності та підкреслюють важливість державного регулювання процесів підтримки підприємства.

Щодо сучасних процесів цифровізації фінансових послуг, то сьогодні значна кількість досліджень присвячена впровадженню fintech-рішень та цифрових технологій у систему кредитування малого та середнього бізнесу. Так, Матусова О. та Андрєєва В. [14] наголошують на важливості цифровізації кредитування МСБ як чинника підвищення доступності фінансових ресурсів та прискорення процесу ухвалення кредитних рішень. Водночас Янковой Р., Стаднійчук Р., Жосан Г., Гарафонова О. та Бірюков І. [9] акцентують увагу на значенні інноваційної трансформації фінансових установ в умовах розвитку цифрової економіки та формування сучасних фінансових екосистем.

Разом з тим, незважаючи на значну кількість наукових праць, сьогодні недостатньо дослідженими залишаються питання комплексної трансформації механізмів фінансової підтримки малого та середнього бізнесу в умовах воєнної економіки, інтеграції державних кредитних програм із цифровими банківськими сервісами та розвитку адаптивних фінансових екосистем для підтримки релокованого бізнесу. Саме це і зумовлює необхідність подальшого наукового обґрунтування сучасних механізмів фінансової підтримки підприємства в Україні.

Метою статті є дослідження сучасних механізмів фінансової підтримки малого та середнього бізнесу в Україні в умовах воєнної та цифрової трансформації економіки, шляхом визначення основних напрямів удосконалення системи державного кредитування, банківського фінансування та інноваційних фінансових інструментів, що забезпечить стабільне функціонування, адаптацію та подальший розвиток підприємницького сектору.

Методи дослідження. Авторами використано окремі загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, які дозволили більш повно проаналізувати сучасний стан фінансового забезпечення малого та середнього бізнесу в Україні. Метод теоретичного узагальнення та системного аналізу був використаний при дослідженні наукових підходів до кредитування малого та середнього бізнесу, визначенні особливостей державної підтримки підприємництва та встановленні ролі цифровізації фінансових послуг у сучасній економіці. Метод статистичного аналізу було використано для аналізу сучасного стану державної програми «Доступні кредити 5-7-9%», динаміки обсягів кредитування, кількості кредитних договорів, рівня компенсації процентних ставок та інших показників розвитку системи фінансової підтримки малого та середнього бізнесу. Метод порівняння застосовано для дослідження особливостей функціонування механізмів фінансової

підтримки підприємництва до та після початку повномасштабної війни, а також при визначенні впливу цифровізації банківського сектору на доступність фінансових ресурсів для підприємств. Графічний метод та метод структурно-функціонального аналізу було використано для дослідження трансформації механізмів фінансової підтримки малого та середнього бізнесу, що дозволило побудувати модель взаємодії державних кредитних програм, банківських установ, цифрових фінансових сервісів та підприємницького сектору в умовах воєнної економіки.

Виклад основних результатів дослідження. Аналізуючи сучасний стан фінансової підтримки малого та середнього бізнесу, слід відмітити, що саме поєднання державних механізмів підтримки, банківського кредитування та цифровізації фінансових послуг відіграє важливу роль у забезпеченні стабільної діяльності підприємств. Адже доступ до фінансових ресурсів для малого та середнього бізнесу є одним із головних чинників забезпечення економічної стійкості підприємств, підтримки підприємницької активності та можливості подальшого розвитку господарської діяльності.

При цьому варто зазначити, що сьогодні сектор малого та середнього бізнесу найбільше відчуває вплив економічної нестабільності, воєнних ризиків, інфляційного тиску та нестачі оборотного капіталу. При цьому значна кількість підприємств була змушена скоротити обсяги виробництва, змінити напрями діяльності або здійснити релокацію до більш безпечних регіонів України. Авторами проводилися окремі дослідження щодо сучасного стану державних кредитних програм, особливостей банківського кредитування малого та середнього бізнесу та впливу цифровізації банківського сектору на доступність фінансових ресурсів для підприємств (табл. 1).

Сьогодні Україна знаходиться в умовах складних економічних трансформацій, проте сучасні механізми фінансової підтримки підприємництва поступово створюють умови для забезпечення економічної стійкості бізнесу та адаптації підприємств до нових умов господарювання. Розвиток бізнесу сьогодні обумовлюють державні кредитні програми, механізми компенсації процентних ставок, цифровізація фінансових послуг, впровадження fintech-рішень та активізація процесів взаємодії банківського сектору із суб'єктами малого та середнього підприємництва.

Аналізуючи наведені дані, можна зробити висновок, що після 2022 року система державної фінансової підтримки малого та середнього бізнесу зазнала суттєвих змін. Адже якщо раніше основна увага приділялася переважно інвестиційному кредитуванню підприємств, то в сучасних умовах важливого значення набули механізми антикризового забезпечення ліквідності бізнесу та підтримки його стабільного функціонування. Тобто державні кредитні програми сьогодні виконують не лише стабілізаційну функцію, а й створюють умови для адаптації підприємств до нових економічних умов, збереження підприємницької активності та підтримки економічної стійкості господарюючих суб'єктів.

Таблиця 1

Динаміка показників економічного розвитку та підтримки бізнесу в Україні (2020–2024 рр.)

Показник	2020	2021	2022	2023	2024
Програма «Доступні кредити 5-7-9%»					
Кількість уповноважених банків, од.	23	40	45	45	46
Сума кредитних договорів (накопичувально), млн грн	17 438	80 367	169 646	262 413	348 411
Кількість кредитних договорів (накопичувально), од.	7 544	32 025	54 991	79 118	103 817
Сума виплаченої компенсації відсотків (за рік), млн грн	423	3 813	7 273	15 850	17 494
Створено нових робочих місць (за рік), чол.	7 668	23 289	22 232	35 300	14 856
Збережено робочих місць (за рік), чол.	117 387	242 317	274 464	191 455	123 061
Сплата податку на прибуток учасниками (за рік), млн грн	3 710	4 153	7 089	10 443	12 400
Сплата ЄСВ учасниками (за рік), млн грн	1 619	3 737	13 888	16 648	18 051
Частка непрацюючих кредитів (NPL) у Програмі, %	—	0,3%	4,3%	2,7%	1,6%
Програма «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%»					
Сума договорів лізингу (накопичувально), млн грн	—	—	186,4*	1 960,1	8 113,4
Кількість договорів лізингу (накопичувально), од.	—	—	48*	452	1 807
Макроекономічні показники					
Інфляція (ІСЦ), % р/р	5,0%	10,0%	26,6%	5,1%	12,0%
Облікова ставка НБУ (середня), %	6,0%	8,0%	25,0%	15,0%	13,5%
Частка NPL по всій банківській системі, %	41,0%	30,0%	42,9%	36,1%	28,0%

*Дані наведено станом на 01.01.2023 (фактичний результат за 2022 рік).

Джерело: сформовано автором на основі даних Міністерства фінансів України та Фонду розвитку підприємництва.

При цьому окремого значення сьогодні набуває механізм підтримки релокованого бізнесу. Адже через тимчасову окупацію окремих територій України, руйнування виробничої та логістичної інфраструктури значна кількість підприємств була змушена перемістити свої виробничі потужності до центральних та західних регіонів держави. У таких умовах саме державні кредитні програми та механізми фінансової підтримки стали одним із головних інструментів

забезпечення відновлення господарської діяльності підприємств, придбання необхідного обладнання, формування нових логістичних зв'язків та адаптації бізнесу до сучасних умов функціонування економіки. На рис. 1 представлено структурно-функціональну модель трансформації механізмів фінансової підтримки малого та середнього бізнесу в умовах воєнної економіки та цифровізації фінансового сектору України.

Рис. 1. Трансформація механізмів фінансової підтримки МСБ в умовах воєнної економіки.

Джерело: сформовано авторами на основі [1; 2; 4; 5; 6; 9; 11; 14] з використанням графічного редактора Visio.

Суттєвий вплив на трансформацію механізмів фінансової підтримки малого та середнього бізнесу сьогодні здійснює цифровізація банківського сектору. Адже сучасні умови функціонування економіки вимагають від банківських установ швидкого прийняття рішень, спрощення доступу підприємств до фінансових ресурсів та використання сучасних цифрових технологій у процесі кредитування. Саме тому банки почали активно впроваджувати електронні платформи оцінювання кредитоспроможності, цифровий скоринг,

автоматизовані системи подачі кредитних заявок та дистанційний моніторинг кредитних ризиків. Тобто використання сучасних цифрових фінансових сервісів дозволило значно скоротити час ухвалення рішень щодо кредитування та забезпечити більш доступні умови фінансової підтримки для підприємств, які здійснюють свою діяльність в умовах високої економічної невизначеності.

При цьому важливого значення сьогодні набуває розширення системи державних гарантій, які

дозволяють знизити ризики неповернення кредитних ресурсів та активізувати процеси фінансування малого та середнього бізнесу. Адже часткові державні гарантії створюють можливість для банківських установ здійснювати кредитування підприємств із недостатнім рівнем заставного забезпечення та підтримувати їх господарську діяльність у складних економічних умовах. Особливо важливу роль такі механізми відіграють для релокованих підприємств, які після переміщення до інших регіонів України часто втрачали частину виробничих активів, матеріальної бази та логістичних зв'язків.

Висновки. У результаті проведеного дослідження доведено, що в сучасних умовах воєнної та економічної нестабільності механізми фінансової підтримки малого та середнього бізнесу в Україні зазнають суттєвих змін та трансформацій. Адже сьогодні важливого значення набувають: посилення ролі держави у підтримці підприємницької діяльності, розвиток програм пільгового кредитування, використання механізмів державних гарантій та активне впровадження цифрових технологій у діяльність банківського сектору. Саме поєднання державної підтримки, банківського фінансування та сучасних цифрових фінансових сервісів створює умови для забезпечення економічної стійкості та адаптації малого та середнього бізнесу до сучасних умов господарювання.

Визначено, що державні кредитні програми, а саме програма «Доступні кредити 5-7-9%», сьогодні є одними із головних інструментів підтримки підприємств в умовах воєнного стану. А реалізація даної програми дозволила: забезпечити доступ суб'єктів господарювання до фінансових ресурсів, підтримати ліквідність підприємств, активізувати розвиток аграрного сектору та забезпечити фінансову підтримку релокованого бізнесу. Водночас сучасна система фінансової підтримки малого та середнього бізнесу поступово переходить від традиційної моделі банківського кредитування до формування інтегрованої фінансової екосистеми.

При цьому важливого значення сьогодні набуває цифровізація фінансових послуг, яка є одним із головних чинників модернізації системи підтримки малого та середнього бізнесу. Використання цифрового банкінгу, fintech-рішень, електронного документообігу,

дистанційного кредитування та автоматизованих систем оцінки ризиків дозволяє значно підвищити доступність фінансових ресурсів, скоротити час ухвалення кредитних рішень та забезпечити більш ефективне управління банківськими ризиками. Особливо важливого значення такі інструменти набувають для релокованих підприємств, які функціонують в умовах обмеженого доступу до традиційного заставного забезпечення.

Встановлено, що подальша трансформація досліджених механізмів повинна базуватися на поєднанні державних кредитних програм, цифрових фінансових сервісів, системи державних гарантій та сучасних інноваційних моделей фінансування. В сучасних умовах важливими напрямками вдосконалення залишаються розширення доступу підприємств до довгострокових фінансових ресурсів, підтримка бізнесу в процесі релокації, розвиток цифрової фінансової інфраструктури та формування адаптивної системи підтримки підприємства в умовах післявоєнного відновлення економіки України.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих підходів органами державної влади, банківськими установами та суб'єктами малого та середнього бізнесу для вдосконалення механізмів фінансової підтримки підприємництва, підвищення ефективності державних кредитних програм та формування сучасної системи фінансового забезпечення підприємницького сектору України.

Декларація про використання ШІ. Під час підготовки даної статті було використано інструменти генеративного штучного інтелекту (зокрема ChatGPT-4, OpenAI, 2025) для технічного редагування тексту, структуризації матеріалу, покращення мовного оформлення окремих фрагментів дослідження. Водночас аналіз наукових джерел, обробка статистичних даних, формування таблиць, інтерпретація результатів дослідження, наукові висновки та авторські узагальнення виконані авторами самостійно. Жодні згенеровані штучним інтелектом дані або джерела літератури авторами не використовувалися. Автори несуть повну відповідальність за науковість, достовірність, точність та цілісність представленого матеріалу.

Список використаних джерел:

1. Звіт про фінансову стабільність (грудень 2023 р.) / Національний банк України. Київ : НБУ, 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2023-roku> (дата звернення: 7.05.2026).
2. Звіт про діяльність Фонду розвитку підприємництва у 2022–2024 роках / Фонд розвитку підприємництва. Київ : ФРП, 2025. URL: <https://bdf.gov.ua/public-information/annual-reports/> (дата звернення: 7.05.2026).
3. Меморандум про економічну та фінансову політику / Міністерство фінансів України. Київ : Міністерство фінансів України, 2024. URL: https://mof.gov.ua/uk/memorandum_ukraine_imf (дата звернення: 7.05.2026).
4. Уряд схвалив Стратегію розвитку малого та середнього бізнесу до 2027 року та операційний план заходів на 2024–2027 роки / Міністерство економіки України. 2024. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/161fb74bc8ad-4cc5-b7ed-645962eb2e28?lang=uk-UA&title=StrategiiaRozvitkuMSB> (дата звернення: 7.05.2026).
5. Financing SMEs and Entrepreneurs 2024: An OECD Scoreboard / Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD). Paris : OECD Publishing, 2024. URL: https://www.oecd.org/en/publications/financing-smes-and-entrepreneurs-2024_fa521246-en.html (дата звернення: 7.05.2026).
6. Ukraine Credit Guarantee Scheme Report / Світовий банк. 2024. URL: <https://enterprise.gov.ie/en/publications/publication-files/ukraine-credit-guarantee-scheme-september-2024.pdf> (дата звернення: 7.05.2026).

7. Beck T., Demirgüç-Kunt A., Maksimovic V. Small and medium-sized enterprises: Access to finance as a growth constraint. *Journal of Banking & Finance*. 2006. Vol. 30(11). Pp. 2931–2943. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2006.05.009>
8. Berger A. N., Udell G. F. Small business credit availability and relationship lending: The importance of bank organizational structure. *The Economic Journal*. 2002. Vol. 112(477). F32–F53. DOI: <https://doi.org/10.1111/1468-0297.00682>
9. Yankovoi, R., Stadniichuk, R., Zhosan, H., Garafonova, O., & Biriukov, I. Innovative transformation of a financial institution in the context of digitalization and its impact on social conflict management. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 2024. Vol. 2(55). Pp. 75–88. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.2.55.2024.4386>
10. Ларіонова К. Л., Танасієнко В. П. Аналіз кредитування малих та середніх підприємств українськими банками в умовах COVID-19. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. Вип. 5(1). С. 42–46. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2021-298-5\(1\)](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2021-298-5(1))
11. Партин Х. О., Омелян Х. А. (2022). Кредитування діяльності малих і середніх підприємств в Україні: сучасні особливості та шляхи розвитку. *Ефективна економіка*, Вип. 2. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.72>
12. Чернишова Л., Грекова М. Особливості кредитування малого та середнього бізнесу АТ «Ощадбанк» в умовах дії воєнного стану *Економіка та суспільство* 2023. Вип. 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-69>
13. Krylov O. V., Shtefan, N. M., Kravchenk N. O., Moskovets K. Ye. Effectiveness of state support for Ukrainian business under economic instability. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2025. Вип. 3(91). С. 102–110. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/91.102>
14. Матусова О. І. Андреева В. Диджиталізація кредитування малого та середнього бізнесу. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2022. № 1. С. 118–131. DOI: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022\(141\)09](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022(141)09)
15. Access to financing for small and medium enterprises in Ukraine / Центр економічної стратегії. 2024. URL: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2024/07/access-to-financing-for-small-and-medium-enterprises-in-ukraine.pdf> (дата звернення: 7.05.2026).

References:

1. National Bank of Ukraine. (2023). Zvit pro finansovu stabilnist (hruden 2023 r.) [Financial stability report (December 2023)]. NBU. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2023-roku> [in Ukrainian].
2. Business Development Fund. (2025). Zvit pro diialnist Fondu rozvytku pidpriemnytstva u 2022–2024 rokakh [Activity report of the Business Development Fund in 2022–2024]. BDF. <https://bdf.gov.ua/public-information/annual-reports/>
3. Ministry of Finance of Ukraine. (2024). Memorandum pro ekonomichnu ta finansovu polityku [Memorandum on economic and financial policies]. Ministry of Finance of Ukraine. https://mof.gov.ua/uk/memorandum_ukraine_imf [in Ukrainian].
4. Ministry of Economy of Ukraine. (2024). Uriad skhvalyv Stratehiiu rozvytku maloho ta serednoho biznesu do 2027 roku ta operatsiinyi plan zakhodiv na 2024–2027 roky [The Government approved the Strategy for the development of small and medium business until 2027 and the operational action plan for 2024–2027]. Ministry of Economy of Ukraine. <https://me.gov.ua/News/Detail/161fb74b-c8ad-4cc5-b7ed-645962eb2e28?lang=uk-UA&title=StrategiiaRozvitkuMSB> [in Ukrainian].
5. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2024). Financing SMEs and Entrepreneurs 2024: An OECD Scoreboard. OECD Publishing. https://www.oecd.org/en/publications/financing-smes-and-entrepreneurs-2024_fa521246-en.html
6. World Bank. (2024). Ukraine Credit Guarantee Scheme Report. World Bank. <https://enterprise.gov.ie/en/publications/publication-files/ukraine-credit-guarantee-scheme-september-2024.pdf>
7. Beck, T., Demirgüç-Kunt, A., & Maksimovic, V. (2006). Small and medium-sized enterprises: Access to finance as a growth constraint. *Journal of Banking & Finance*, 30(11), 2931–2943. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2006.05.009>
8. Berger, A. N., & Udell, G. F. (2002). Small business credit availability and relationship lending: The importance of bank organizational structure. *The Economic Journal*, 112(477), F32–F53. <https://doi.org/10.1111/1468-0297.00682>
9. Yankovoi, R., Stadniichuk, R., Zhosan, H., Garafonova, O., & Biriukov, I. (2024). Innovative transformation of a financial institution in the context of digitalization and its impact on social conflict management. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 2(55), 75–88. <https://doi.org/10.55643/fcaptop.2.55.2024.4386>
10. Larionova, K. L., & Tanasiienko, V. P. (2021). Analiz kredyтування malykh ta serednykh pidpriemstv ukrainskymy bankamy v umovakh COVID-19 [Analysis of lending to small and medium-sized enterprises by Ukrainian banks under COVID-19 conditions]. *Visnyk Khmelnytskoho Natsionalnoho Universytetu*, (5 Part 1), 42–46.

[https://doi.org/10.31891/2307-5740-2021-298-5\(1\)](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2021-298-5(1)) [in Ukrainian].

11. Partyn, Kh. O., & Omelian, Kh. A. (2022). Kredytuvannia diialnosti malykh i serednikh pidpriemstv v Ukraini: suchasni osoblyvosti ta shliakhy rozvytku [Lending to small and medium-sized enterprises in Ukraine: Modern features and ways of development]. *Efektivna Ekonomika*, (2). <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.727> [in Ukrainian].

12. Chernyshova, L., & Hrekova, M. (2023). Osoblyvosti kredytuvannia maloho ta serednoho biznesu AT "Oshchadbank" v umovakh dii voiennoho stanu [Features of lending to small and medium-sized businesses by JSC "Oshchadbank" under martial law]. *Ekonomika ta Suspilstvo*, (55). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-69> [in Ukrainian].

13. Krylov, O. V., Shtefan, N. M., Kravchenko, N. O., & Moskovets, K. Ye. (2025). Effectiveness of state support for Ukrainian business under economic instability. *Ekonomichni Visnyk Dniprovskoi Politekhniky*, (3 Part 91), 102–110. <https://doi.org/10.33271/ebdut/91.102> [in Ukrainian].

14. Matusova, O. I., & Andrieieva, V. (2022). Dydzhitalizatsiia kredytuvannia maloho ta serednoho biznesu [Digitalization of lending to small and medium-sized businesses]. *Visnyk Kyivskoho Natsionalnoho Torhovelno-Ekonomichnoho Universytetu*, (1), 118–131. [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022\(141\)09](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022(141)09) [in Ukrainian].

15. Centre for Economic Strategy. (2024). Access to financing for small and medium enterprises in Ukraine. Centre for Economic Strategy. <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2024/07/access-to-financing-for-small-and-medium-enterprises-in-ukraine.pdf>

Дата надходження статті: 27.04.2026 р.

Дата прийняття статті до друку: 19.05.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення) статті: 11.06.2026 р.

Стаття поширюється на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License International CC-BY.